

El cementiri

(ALDC, III, 532. El cementiri)

Un mot ocupa la major part del territori, amb dues variants: *cementiri* i *cementeri*, procedents del llat. eclesiàstic COEMETĒRIUM (< gr. KOIMETERION ‘dormitori’); la primera ha sofert tancament de la *e* tònica a causa de la iod següent, mentre que la segona ha restat més fidel al mot originari llatí; tanmateix, les dues han incorporat una *n* adventícia (**cemeteri* > *cementeri*, ja en llat. existia la var. COEMENTERIUM) més que per atracció paronímica de CAEMENTUM ‘pedra de construcció’ (*DELL*) per dilació de la nasal anterior (com *magrana* > dial. *mangrana*, dial. *enaquí* > dial. *enanquí*); trobem també les var. *cimentiri*, *cimintiri* 95, 109, 113, 129, que podrien ser hereves d’una var. llat. CIMITERIUM o bé haver-se originat en època romànica pel caràcter palatal de la [s]- catalana.

També coneix una certa difusió *fossar*, der. de *fossa* (< llat. FŌSSA ‘excavació, tomba’, part. de FODERE ‘cavar’), que degué tenir més extensió a l’època medieval si jutgem per la toponímia (*Fossar de les Moreres*) i per la condició d’arcaic (117, 140, 152, 156) o “rústic” (123) que el mot ha rebut al costat de *cementeri*.

Altres mots: rib. *sagrero* 87, 94 (< llat. SACRARIUM), pels enterraments al costat de l’església; *ossera* 135 (< llat. OSSARIA), entès com a ‘fossa comuna’; alg. *campasant* 85 (pron. [kans’ant]), pres de l’it. *camposanto*; i els no lexicalitzats *casa de tots* 34, 119 i *repòs de tots* 34.

Són mots normatius *cementiri* i *fossar*, des del DG₁, 1932, i *cementeri*, des del DIEC₁, 1995.

